ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

F. G. JACOBS

της 8ης Ιουλίου 2004 [1]

1. Στο πλαίσιο της παρούσας προσφυγής, που ασκήθηκε δυνάμει του άρθρου 226 ΕΚ, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι διατάξεις της αυστριακής νομοθεσίας που απαγορεύουν την πρόσληψη γυναικών σε συγκεκριμένες θέσεις εργασίας σε μεταλλεία και ορυχεία και σε θέσεις που συνεπάγονται εργασία υπό υψηλή ατμοσφαιρική πίεση ή υποβρύχια εργασία δεν συμβιβάζονται με τα άρθρα 2 και 3 της οδηγίας περί ίσης μεταχειρίσεως [2] (στο εξής: οδηγία).

Το νομοθετικό πλαίσιο

Το κοινοτικό δίκαιο

2. Το άρθρο 2 της οδηγίας, καθ' όσον ενδιαφέρει εν προκειμένω, ορίζει τα εξής:

«1. Κατά την έννοια των κατωτέρω διατάξεων, η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως συνεπάγεται την απουσία κάθε διακρίσεως που βασίζεται στο φύλο είτε άμεσα είτε έμμεσα, σε συσχετισμό, ιδίως, με την οικογενειακή κατάσταση.

2. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει την ευχέρεια που έχουν τα κράτη μέλη να αποκλείουν από το πεδίο εφαρμογής της τις επαγγελματικές δραστηριότητες και, ενδεχομένως, την εκπαίδευση που απαιτείται για την πρόσβαση σ' αυτές, εφ' όσον, λόγω της φύσεως ή των συνθηκών ασκήσεώς τους, το φύλο συνιστά παράγοντα αποφασιστικής σημασίας.

3. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει τις διατάξεις που αφορούν την προστασία της γυναίκας, ιδίως όσον αφορά την εγκυμοσύνη και τη μητρότητα.

[...]»

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

2 — Οδηγία 76/207/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 9ης Φεβρουαρίου 1976, περί της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως ανδρών και γυναικών, όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση, την επαγγελματική εκπαίδευση και προώθηση και τις συνθήκες εργασίας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/002, σ. 70).

3. Καθ' όσον ενδιαφέρει εν προκειμένω, το άρθρο 3 ορίζει τα εξής:

«1. Η εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως συνεπάγεται την απουσία κάθε διακρίσεως που βασίζεται στο φύλο, όσον αφορά τους όρους, συμπεριλαμβανομένων και των κριτηρίων επιλογής, προσβάσεως σε απασχολήσεις, σε θέσεις εργασίας, ανεξάρτητα από τομέα ή κλάδο δραστηριότητος, και για όλες τις βαθμίδες της επαγγελματικής ιεραρχίας.

2. Για τον σκοπό αυτόν, τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε:

α) να καταργηθούν οι νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι αντίθετες προς την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως,

[...]»

4. Με βάση το κοινοτικό δίκαιο, η Αυστρία είχε την υποχρέωση να θέσει σε εφαρμογή την οδηγία το αργότερο την 1η Ιανουαρίου 1995, ημερομηνία προσχωρήσεώς της στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Ωστόσο, με βάση τη Συμφωνία σχετικά με τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο [3], όφειλε να θέσει σε εφαρμογή την εν λόγω οδηγία το αργότερο την 1η Ιανουαρίου 1994, ημερομηνία ενάρξεως ισχύος της Συμφωνίας.

5. Καθ' όσον ενδιαφέρει εν προκειμένω, το άρθρο 307 ΕΚ ορίζει τα εξής:

«Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από συμβάσεις που συνήφθησαν πριν από την 1η Ιανουαρίου 1958 ή, για τα κράτη που προσχωρούν, πριν από την ημερομηνία της προσχώρησής τους, μεταξύ ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών, αφενός, και ενός ή περισσοτέρων τρίτων χωρών, αφετέρου, δεν θίγονται από την παρούσα Συνθήκη.

Κατά το μέτρο που οι συμβάσεις αυτές δεν συμβιβάζονται με την παρούσα Συνθήκη, το ενδιαφερόμενο ή τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη προσφεύγουν σε όλα τα πρόσφορα μέσα, για να άρουν τα διαπιστωθέντα ασυμβίβαστα [...]»

3 — Η Συμφωνία προσαρτάται στην απόφαση 94/1/ΕΚ, ΕΚΑΧ του Συμβουλίου και της Επιτροπής, της 13ης Δεκεμβρίου 1993, ΕΕ 1994 L 1, σ. 3. Βλ., ιδίως, το άρθρο 70 και το σημείο 18 του παραρτήματος XVIII.

Το διεθνές δίκαιο

6. Στο άρθρο 2 της Συμβάσεως αριθ. 45 της Διεθνούς Οργανώσεως Εργασίας, της 21ης Ιουνίου 1935, που αφορά την απασχόληση γυναικών σε υπόγειες εργασίες, σε ορυχεία ή μεταλλεία παντός είδους (στο εξής: Συμφωνία αριθ. 45 της ΔΟΕ), ορίζονται τα εξής:

«Ουδέν πρόσωπο θηλυκού γένους οιασδήποτε ηλικίας δύναται να απασχολείται για την εκτέλεση υπογείων εργασιών σε παντός είδους μεταλλεία ή ορυχεία.»

7. Στο άρθρο 3 ορίζονται τα εξής :

«Η εθνική νομοθεσία είναι δυνατόν να εξαιρεί της ανωτέρω απαγορεύσεως:

α) τις γυναίκες που κατέχουν διευθυντικές θέσεις και δεν εκτελούν χειρωνακτική εργασία,

β) τις γυναίκες που απασχολούνται στον τομέα των υγειονομικών και κοινωνικών υπηρεσιών,

γ) τις γυναίκες που, στο πλαίσιο της επαγγελματικής τους εκπαιδεύσεως, απασχολούνται για ορισμένο διάστημα στους υπόγειους χώρους ορυχείου ή μεταλλείου και

δ) τις γυναίκες που περιστασιακά χρειάζεται να εισέλθουν στους υπόγειους χώρους ορυχείου ή μεταλλείου για την εκτέλεση μη χειρωνακτικών εργασιών.»

8. Το άρθρο 7 ορίζει τα εξής:

«1. Κάθε συμβαλλόμενο μέρος που έχει κυρώσει την παρούσα Σύμβαση δύναται να την καταγγείλει μετά την παρέλευση 10 ετών από της ημερομηνίας της ενάρξεως της ισχύος της, με πράξη που θα κοινοποιήσει στον Γενικό Διευθυντή του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας, προκειμένου να καταχωρηθεί προσηκόντως. Η εν λόγω καταγγελία επάγεται έννομα αποτελέσματα μετά την παρέλευση ενός έτους από της καταχωρήσεώς της.

2. Κάθε συμβαλλόμενο μέρος, το οποίο έχει κυρώσει την παρούσα σύμβαση και το οποίο δεν θα ασκήσει το δικαίωμα καταγγελίας εντός ενός έτους μετά την παρέλευση της

δεκαετίας που προβλέπεται στην προηγούμενη παράγραφο, δεσμεύεται για μία περαιτέρω δεκαετία και, στη συνέχεια, θα έχει τη δυνατότητα να καταγγείλει την παρούσα Σύμβαση μετά τη συμπλήρωση κάθε περαιτέρω δεκαετίας, σύμφωνα με τους όρους του παρόντος άρθρου.»

«1) Οι γυναίκες εργαζόμενες δεν επιτρέπεται να απασχολούνται σε ορυχεία ή μεταλλεία ή σε μονάδες εξορύξεως άλατος, σε μονάδες επεξεργασίας, σε υπόγειες ή υπέργειες μονάδες εξορύξεως πετρωμάτων ή μετάλλων ούτε σε πάσης φύσεως εργασίες εξορύξεως πραγματοποιούμενες υπεργείως —με εξαίρεση την επεξεργασία (διαχωρισμό και πλύση)—, καθώς και σε εργασίες μεταφοράς ή φορτώσεως.

9. Η Σύμβαση αριθ. 45 της ΔΟΕ τέθηκε σε ισχύ στις 30 Μαΐου 1937. Κατά συνέπεια, θα μπορούσε να είχε καταγγελθεί κατά τη διάρκεια του δωδεκαμήνου που άρχισε στις 30 Μαΐου 1997. Η Αυστρία είναι συμβαλλόμενο μέρος, καθότι κύρωσε τη Σύμβαση το 1937.

2) Οι γυναίκες εργαζόμενες δεν επιτρέπεται επίσης να απασχολούνται σε μονάδες επεξεργασίας άνθρακα ούτε σε εργασίες μεταφοράς πρώτων υλών για οποιουδήποτε είδους κατασκευές.

Εθνικό δίκαιο

3) Ο Υπουργός Εργασίας (Reichsarbeitsminister) δύναται να απαγορεύει πλήρως ή να εξαρτά από συγκεκριμένους όρους την απασχόληση των εργαζομένων θηλυκού γένους σε ορισμένου είδους επιχειρήσεις ή εργασίες που είναι ιδιαίτερα επικίνδυνες για την υγεία και τα χρηστά ήθη.»

10. Το άρθρο 16 του Arbeitszeitordnung (κανονιστικής αποφάσεως περί ρυθμίσεως του χρόνου εργασίας) της 30ής Απριλίου 1938 [4] (στο εξής: κανονιστική απόφαση του 1938), η οποία, κατά μεν την Επιτροπή, παρέμεινε σε ισχύ μέχρι τις 31 Ιουλίου 2001, ενώ, κατά την Αυστριακή Κυβέρνηση, καταργήθηκε με νόμο της 19ης Αυγούστου 1999 [5], όριζε ότι:

11. Από την 1η Αυγούστου 2001, η απασχόληση των γυναικών στον τομέα των υπογείων εργασιών εξορύξεως μετάλλων διέπεται από τη Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über Beschäftigungsverbote und -beschränkungen für Arbeitnehmerinnen (κανονιστική πράξη του Ομοσπονδιακού Υπουργού Οικονομίας

4 — Deutsches RGBl. I, σ. 447· GBlf.d.L.Ö 231/1939.

5 — Bundesgesetz zur Bereinigung der von 1946 kundgemachten einfachen Bundesgesetze und Verordnungen (ομοσπονδιακός νόμος περί καταργήσεως των εκδοθεισών προ του 1946 νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων), BGBl. I, 191/1999.

και Εργασίας περί των απαγορεύσεων και των περιορισμών που διέπουν την απασχόληση των εργαζομένων γυναικών), της 4ης Οκτωβρίου 2001 [6] (στο εξής: κανονιστική απόφαση του 2001).

12. Το άρθρο 2 της κανονιστικής αποφάσεως του 2001 ορίζει τα εξής:

«1) Απαγορεύεται η απασχόληση γυναικών στον τομέα των υπογείων εργασιών εξορύξεως μετάλλων.

2) Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται:

1. προκειμένου για εργαζόμενες που έχουν καθήκοντα διοικητικής ή τεχνικής φύσεως, που δεν απαιτούν έντονη σωματική προσπάθεια,

2. προκειμένου για εργαζόμενες που απασχολούνται σε κοινωνικές ή υγειονομικές υπηρεσίες,

3. προκειμένου για εργαζόμενες που, στο πλαίσιο της εκπαιδεύσεώς τους, χρειάζεται να αποκτήσουν κάποια επαγγελματική πείρα εργαζόμενες για ορισμένη περίοδο, ενόσω διαρκεί η περίοδος αυτή,

4. προκειμένου για εργαζόμενες που απασχολούνται μόνο περιστασιακά σε εργασίες υπόγειας εξορύξεως μετάλλων και δεν επιδίδονται σε εργασίες που απαιτούν έντονη σωματική προσπάθεια.»

13. Το άρθρο 4 ορίζει τα εξής:

«1) Οι εργαζόμενες γυναίκες δεν επιτρέπεται να απασχολούνται σε εργασίες που απαιτούν ιδιαίτερη σωματική προσπάθεια, η οποία είναι επιβλαβής για τον οργανισμό τους, όπως το να σηκώνουν, να μεταφέρουν στους ώμους τους, να σπρώχνουν, να ανατρέπουν ή γενικώς να μετακινούν βαριά φορτία.

2) Κατά την εκτίμηση του χαρακτήρα των εργασιών στις οποίες αναφέρεται η παράγραφος 1, οι παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψη όσον αφορά τη δυσκο-

6 — BGBl. II, 356/2001.

λία και την ένταση της σωματικής προσπαθείας είναι, κυρίως, το βάρος, το είδος και το σχήμα του φορτίου, το μέσον και η ταχύτητα της μεταφοράς, η διάρκεια και η συχνότητα της εργασίας και η ικανότητα των εργαζομένων γυναικών.

3) Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται όταν πρόκειται για εργασίες στις οποίες οι εργαζόμενες γυναίκες επιδίδονται για βραχύ χρονικό διάστημα ή υπό συνθήκες που δεν προβλέπεται ότι μπορεί να θέσουν σε κίνδυνο τη ζωή ή την υγεία τους.»

14. Το άρθρο 8 της Druckluft- und Taucherarbeiten-Verordnung (κανονιστικής αποφάσεως σχετικά με την εργασία σε υψηλή ατμοσφαιρική πίεση και τις υποβρύχιες εργασίες) της 25ης Ιουλίου 1973[7] (στο εξής: κανονιστική πράξη του 1973) ορίζει, καθ' όσον ενδιαφέρει εν προκειμένω, τα εξής:

«1) Μόνον οι άνδρες εργαζόμενοι ηλικίας 21 ετών τουλάχιστον που είναι κατάλληλοι, από απόψεως υγείας, για τέτοιου είδους δραστηριότητες επιτρέπεται να απασχολούνται σε εργασίες που εκτελούνται σε συνθήκες υψηλής ατμοσφαιρικής πιέσεως.

2) [...] Εφόσον πληρούνται οι κατά την παράγραφο 1 προϋποθέσεις όσον αφορά την κατάσταση της υγείας τους, οι εργαζόμενες γυναίκες που έχουν συμπληρώσει το 21ο έτος της ηλικίας τους είναι επίσης δυνατόν να απασχολούνται σε συνθήκες υψηλής ατμοσφαιρικής πιέσεως ως επιβλέπουσες ή σε άλλες εργασίες, υπό τον όρον ότι τα καθήκοντά τους δεν απαιτούν επιπλέον σωματική προσπάθεια.»

15. Καθ' όσον ενδιαφέρει εν προκειμένω, το άρθρο 31 ορίζει τα εξής:

«Μόνον άνδρες εργαζόμενοι που έχουν συμπληρώσει το 21ο έτος της ηλικίας τους και είναι κατάλληλοι, από απόψεως υγείας, για τέτοιου είδους δραστηριότητα και οι οποίοι έχουν τις ειδικές γνώσεις και την επαγγελματική πείρα που απαιτούνται για την τήρηση των κανόνων ασφαλείας και την προστασία της υγείας επιτρέπεται να απασχολούνται ως δύτες.»

Η διαδικασία

16. Με το από 29 Σεπτεμβρίου 1998 έγγραφο που απηύθυνε στις αυστριακές αρχές, η Επιτροπή ζήτησε λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με την απαγόρευση προσλήψεως γυναικών σε συγκεκριμένες θέσεις του τομέα εξορύξεως μετάλλων και σε θέσεις που απαιτούν εργασία σε συνθήκες υψηλής ατμοσφαιρικής πιέσεως.

7 — BGBl. 501/1973.

17. Η Αυστρία ανταποκρίθηκε στο αίτημα αυτό με επιστολή της 2ας Μαρτίου 1999. Απέστειλε στην Επιτροπή τις σχετικές διατάξεις της κανονιστικής απόφασης του 1938 και της κανονιστικής απόφασης του 1973, αναφέρθηκε στην απόκλιση που προβλέπει το άρθρο 2, παράγραφος 3, της οδηγίας και δήλωσε ρητά ότι δεν είχε πρόθεση να τροποποιήσει τους ισχύοντες κανόνες σχετικά με την απασχόληση γυναικών στον τομέα της εξορύξεως μετάλλων.

18. Κρίνοντας ότι οι περιεχόμενες στην κανονιστική απόφαση του 1938 και στην κανονιστική απόφαση του 1973 απαγορεύσεις δεν συμβιβάζονταν με την οδηγία, η Επιτροπή απέστειλε στην Αυστρία έγγραφο οχλήσεως στις 29 Απριλίου 1999.

19. Με την απάντησή της της 2ας Ιουλίου 1999, η Αυστρία παρέπεμψε την Επιτροπή στην προηγούμενη επιστολή της και προσέθεσε ότι το άρθρο 16 της κανονιστικής απόφασης του 1938 δεν ίσχυε για όλες τις εργασίες που πραγματοποιούνται στον τομέα της εξορύξεως μετάλλων και ότι, περαιτέρω, η εποπτεύουσα τον εν λόγω τομέα αρχή είχε εγκρίνει την εισαγωγή ορισμένων εξαιρέσεων στον εν λόγω νόμο. Η Αυστρία δήλωσε επίσης την πρόθεσή της να επανεξετάσει τη νομοθεσία περί υγείας και ασφαλείας των εργαζομένων στον τομέα της εξορύξεως μετάλλων και ότι η επανεξέταση αυτή θα αφορούσε και τις δύο επίμαχες διατάξεις.

20. Η Επιτροπή δεν έκρινε ικανοποιητική την απάντηση αυτή και απηύθυνε στην Αυστρία αιτιολογημένη γνώμη στις 7 Φεβρουαρίου 2002. Η Αυστρία απάντησε στις 11 Απριλίου 2002, εξηγώντας ότι τροποποίησε τη νομοθεσία της σχετικά με την πρόσληψη γυναικών στον τομέα της εξορύξεως μετάλλων με την κανονιστική απόφαση του 2001.

21. Θεωρώντας ότι οι απαγορεύσεις σχετικά με την απασχόληση γυναικών που η κανονιστική απόφαση του 1973 και η κανονιστική απόφαση του 2001 ήταν αντίθετες προς το κοινοτικό δίκαιο, η Επιτροπή άσκησε την παρούσα προσφυγή με την οποία ζητεί να διαπιστωθεί ότι η Αυστρία δεν εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 2 και 3 της οδηγίας και το άρθρο 10 ΕΚ, σε συνδυασμό με το άρθρο 249 ΕΚ.

Επί του παραδεκτού

22. Η Αυστρία ισχυρίζεται ότι η προσφυγή είναι απαράδεκτη κατά το μέρος που αφορά την απαγόρευση απασχολήσεως γυναικών στον τομέα της υπόγειας εξορύξεως μετάλλων. Επισημαίνει ότι, κατά πάγια νομολογία [8], η αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής και η προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου πρέπει να βασίζονται στις ίδιες ακριβώς αιτιάσεις και ότι οι τροποποιήσεις της

8 — Αποφάσεις της 17ης Νοεμβρίου 1992, C-105/91, Επιτροπή κατά Ελλάδας (Συλλογή 1992, σ. I-5871), και της 10ης Σεπτεμβρίου 1996, C-11/95, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 1996, σ. I-4115).

εθνικής νομοθεσίας που έχουν υιοθετηθεί κατά το διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ της εκδόσεως της αιτιολογημένης γνώμης και της προσφυγής στο Δικαστήριο δεν επηρεάζουν το παραδεκτό της προσφυγής. Δεν πρόκειται περί τούτου στην παρούσα περίπτωση διότι τα μέτρα έχουν διατηρηθεί σε ισχύ στο σύνολό τους.

23. Είναι αλήθεια ότι το αντικείμενο της προσφυγής που ασκείται δυνάμει του άρθρου 226 ΕΚ οριοθετείται από την προ της ασκήσεως προσφυγής διαδικασία που προβλέπει η εν λόγω διάταξη και ότι, κατά συνέπεια, η αιτιολογημένη γνώμη και η προσφυγή της Επιτροπής πρέπει να βασίζονται στις ίδιες αιτιάσεις [9].

24. Ωστόσο, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η επιταγή αυτή δεν φθάνει μέχρι του σημείου να επιβάλλει, σε κάθε περίπτωση, πλήρη σύμπτωση μεταξύ των εθνικών διατάξεων που μνημονεύονται στην αιτιολογημένη γνώμη και εκείνων που διαλαμβάνονται στην προσφυγή. Οσάκις μεταξύ των δύο αυτών φάσεων της διαδικασίας επέρχεται νομοθετική μεταβολή, αρκεί πράγματι ότι το σύστημα που είχε θεσπιστεί με τη νομοθεσία που εβάλλετο κατά την προ της ασκήσεως προσφυγής διαδικασία διατηρήθηκε, στο σύνολό του, με τα νέα μέτρα τα οποία θέσπισε το κράτος μέλος μετά τη διατύπωση της αιτιολογημένης γνώμης και κατά των οποίων βάλλει η προσφυγή [10].

25. Οι τροποποιήσεις στην αυστριακή νομοθεσία δεν μετέβαλαν ουσιωδώς το καθεστώς της απαγορεύσεως απασχολήσεως γυναικών στον τομέα υπογείας εξορύξεως μετάλλων. Η κανονιστική απόφαση του 1938 καθιέρωνε διαφορετική μεταχείριση μεταξύ ανδρών και γυναικών σε σχέση με πολλές δραστηριότητες, η οποία ισοδυναμούσε με μεγάλου εύρους απαγόρευση απασχολήσεως γυναικών στον τομέα της εξορύξεως μετάλλων, ενώ η κανονιστική απόφαση του 2001 καθιέρωσε μία μόνο γενική απαγόρευση συνοδευόμενη από περιορισμένο αριθμό εξαιρέσεων οι οποίες αφορούσαν πολύ συγκεκριμένες δραστηριότητες, όπως, παραδείγματος χάρη, την εργασία προς απόκτηση επαγγελματικής πείρας στον εν λόγω τομέα. Συνεπώς, το σύστημα που καθιέρωσε η νομοθεσία που εβάλλετο κατά την προ της ασκήσεως προσφυγής διαδικασία διατηρήθηκε στο σύνολό του με τα νέα μέτρα τα οποία θέσπισε η Αυστρία.

26. Περαιτέρω, το Δικαστήριο τόνισε ότι δεν είναι απαραίτητο να συμπίπτουν απολύτως η διατύπωση της αιτιολογημένης γνώμης και το αντικείμενο της προσφυγής, εφόσον το αντικείμενο της διαφοράς δεν διευρύνθηκε ή τροποποιήθηκε, αλλ' αντιθέτως απλώς περιορίστηκε [11]. Στην παρούσα υπόθεση, η Αυστρία υποστηρίζει, στο πλαίσιο της επιχειρηματολογίας της επί της ουσίας, ότι, μετά την έκδοση της κανονιστικής αποφάσεως του 2001, δεν απαγορεύεται πλέον πλήρως η απασχόληση γυναικών σε ορυχεία και μεταλλεία αλλ' απλώς διατηρούνται σε ισχύ ορισμένες ειδικές απαγορεύσεις και περιορισμοί σχετικά με το είδος αυτό απασχολήσεως. Φαίνεται, επομένως, ότι, εφόσον

9 — Απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου, που παρατίθεται στην υποσημείωση 8 ανωτέρω, σκέψη 73.

10 — Απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου, που παρατίθεται στην υποσημείωση 8 ανωτέρω, σκέψη 74, και η εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

11 — Απόφαση της 11ης Ιουλίου 2002, C-139/00, Επιτροπή κατά Ισπανίας (Συλλογή 2002, σ. I-6407, σκέψη 19).

έχει τροποποιηθεί η νομοθεσία, το αντικείμενο της προσφυγής της Επιτροπής έχει απλώς περιορισθεί αντιστοίχως.

27. Ας προστεθεί, τέλος, ότι από το επιχείρημα που προέβαλε η Αυστρία στηριζόμενη στο άρθρο 307 ΕΚ [12] συνάγεται ότι η κανονιστική απόφαση του 2001 συνιστά κατ' ουσίαν επανάληψη της κανονιστικής απόφασης του 1938.

28. Με βάση τα προηγηθέντα, φρονώ ότι η ένσταση απαραδέκτου είναι αβάσιμη.

Η απαγόρευση απασχολήσεως γυναικών στον τομέα της υπόγειας εξορύξεως μετάλλων

Η οδηγία

29. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η απαγόρευση απασχολήσεως γυναικών στη βιομηχανία υπογείου εξορύξεως μετάλλων, που περιέχεται στο άρθρο 2 της κανονιστικής αποφάσεως του 2001, αντίκειται στην οδηγία, της οποίας το άρθρο 3, παράγραφος 1, απαγορεύει τις διακρίσεις λόγω φύλου όσον αφορά τους όρους προσβάσεως στην απασχόληση. Προσθέτει ότι η Αυστρία αναγνωρίζει εμμέσως τον δυσανάλογα δραστικό χαρακτήρα του μέτρου, καθότι σε όλους τους άλλους τομείς το άρθρο 4 της κανονιστικής αποφάσεως του 2001 προβλέπει ότι εκτιμάται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση αν θα πρέπει να επιτραπεί σε γυναίκες να αναλάβουν την εκτέλεση εργασιών που απαιτούν έντονη σωματική προσπάθεια.

30. Ουδείς αμφισβητεί το γεγονός ότι η επίμαχη νομοθετική ρύθμιση αντιμετωπίζει τις γυναίκες διαφορετικά από τους άνδρες όσον αφορά την απασχόληση στον τομέα της εξορύξεως μετάλλων. Επομένως, το ερώτημα είναι αν, όπως υποστηρίζει η Αυστρία, η εν λόγω διαφορετική αντιμετώπιση επιτρέπεται ως εμπίπτουσα στην εξαίρεση που προβλέπεται στο άρθρο 2, παράγραφος 3, της οδηγίας.

31. Η Αυστρία υποστηρίζει ιδίως ότι είναι προφανές ότι, κατά κανόνα και από βιολογικής απόψεως, οι γυναίκες δεν έχουν την ίδια κράση με τους άνδρες και είναι σωματικά ασθενέστερες. Κατά συνέπεια, η σωματικά κοπιαστική εργασία στον τομέα της υπόγειας εξορύξεως μετάλλων συνεπάγεται εντονότερη σωματική προσπάθεια για τις γυναίκες και εκθέτει την υγεία τους σε μεγαλύτερο κίνδυνο σε σχέση με τους

12 — Βλ. σημεία 39 επ. κατωτέρω.

άνδρες. Κατά την Αυστρία, δεν ισχύει το ίδιο για τη νυχτερινή εργασία, η οποία είναι εξίσου επίπονη για άνδρες και για γυναίκες. Επομένως, η νομολογία του Δικαστηρίου που επικαλείται η Επιτροπή, σύμφωνα με την οποία οι απαγορεύσεις σχετικά με την νυχτερινή εργασία των γυναικών αντίκεινται στην οδηγία, δεν ισχύει κατ' αναλογίαν [13].

32. Η Αυστρία καταλήγει, επομένως, στο συμπέρασμα ότι δικαιούται, στα πλαίσια του άρθρου 2, παράγραφος 3, της οδηγίας, να διατηρήσει σε ισχύ την απαγόρευση απασχολήσεως γυναικών στον τομέα της εξορύξεως μετάλλων, η οποία αποσκοπεί, όπως υποστηρίζει, στην προστασία των γυναικών.

33. Κατά τη γνώμη μου, η διάταξη αυτή, όπως προκύπτει σαφώς από τη νομολογία του Δικαστηρίου, σκοπό έχει να ανταποκριθεί σε ανάγκες που προσιδιάζουν ειδικά στις γυναίκες και σε σχέση με τις οποίες, επομένως, δικαιολογείται να παρέχεται προστασία υπό συγκεκριμένες συνθήκες. Το Δικαστήριο έκρινε ειδικότερα ότι, επιτρέποντας στα κράτη μέλη να διατηρούν σε ισχύ ή να θεσπίζουν διατάξεις που αποσκοπούν στην προστασία των γυναικών σε σχέση με «την εγκυμοσύνη και τη μητρότητα», η οδηγία αναγνωρίζει ότι είναι θεμιτό, στο πλαίσιο της τηρήσεως της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως, να παρέχεται ειδική προστασία στις γυναίκες από δύο απόψεις. Πρώτον, είναι θεμιτό να διασφαλίζεται η προστασία της βιολογικής καταστάσεως της γυναίκας κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης και κατά το διάστημα που ακολουθεί, μέχρις ότου επανέλθουν οι φυσικές και ψυχικές λειτουργίες της στη φυσιολογική τους κατάσταση μετά τον τοκετό. Δεύτερον, είναι θεμιτό να προστατεύεται η ιδιαίτερη σχέση μεταξύ της μητέρας και του τέκνου της κατά την περίοδο που έπεται της εγκυμοσύνης και του τοκετού, με μέτρα που δεν αφήνουν να διαταραχθεί η σχέση αυτή από την πολύπλευρη επιβάρυνση που θα συνεπαγόταν η παράλληλη συνέχιση της επαγγελματικής δραστηριότητας [14].

34. Επομένως, το άρθρο 2, παράγραφος 3, δεν επιτρέπει να αποκλείονται οι γυναίκες από ορισμένες κατηγορίες απασχολήσεως με την αιτιολογία ότι χρήζουν μεγαλύτερης προστασίας απ' ό,τι οι άνδρες έναντι κινδύνων που απειλούν κατά τον ίδιο τρόπο άνδρες και γυναίκες και οι οποίοι δεν ταυτίζονται με τις ανάγκες που προσιδιάζουν ειδικά στις γυναίκες και απαιτούν ειδική προστασία, όπως οι ανάγκες που μνημονεύονται ρητώς στην οδηγία [15].

35. Επισημαίνεται ότι, παρά την χρήση της λέξεως «ιδίως» στο άρθρο 2, παράγραφος 3, το Δικαστήριο δεν δέχθηκε ότι είναι δυνατό να ισχύσει η εξαίρεση για λόγους εκτός αυτών που συνδέονται με την εγκυμοσύνη και τη μητρότητα. Μολονότι η λέξη «ιδίως» δείχνει ότι καταστάσεις εκτός της εγκυμο-

13 — Αποφάσεις της 25ης Ιουλίου 1991, C-345/89, Stoeckel (Συλλογή 1991, σ. I-4047), της 2ας Αυγούστου 1993, C-158/91, Levy (Συλλογή 1993, σ. I-4287), και της 13ης Μαρτίου 1997, C-197/96, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή 1997, σ. I-1489).

14 — Απόφαση της 12ης Ιουλίου 1984, 184/83, Hofmann (Συλλογή 1984, σ. 3047, σκέψη 25).

15 — Αποφάσεις της 15ης Μαΐου 1986, 222/84, Johnston (Συλλογή 1986, σ. 1651, σκέψη 44), και της 11ης Ιανουαρίου 2000, C-285/98, Kreil (Συλλογή 2000, σ. I-69, σκέψη 30).

σύνης και της μητρότητας μπορούν να εμπίπτουν σ' αυτή τη διάταξη, οι λέξεις αυτές στην πραγματικότητα τονίζουν το περιεχόμενο αυτών των εξαιρέσεων [16].

36. Επομένως, οι κατηγορίες καταστάσεων στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 2, παράγραφος 3, διαφέρουν σαφώς από τις κατηγορίες τις οποίες αφορά η αυστριακή νομοθεσία, η οποία αποκλείει το σύνολο των γυναικών από αυτό το είδος εργασίας, ανεξαρτήτως των σωματικών ικανοτήτων τους και της φυσικής τους καταστάσεως.

37. Ουδεμία επιρροή ασκεί, κατά τη γνώμη μου, το γεγονός ότι, όπως επισημαίνει η Αυστρία, η νομοθεσία της καθιερώνει ορισμένες εξαιρέσεις από τη γενική απαγόρευση. Το Δικαστήριο έχει πει με σαφήνεια ότι η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως δεν επιτρέπει τον γενικό αποκλεισμό των γυναικών από ορισμένη απασχόληση, έστω και με εξαιρέσεις, στην περίπτωση που δεν ισχύει ανάλογη απαγόρευση για τους άνδρες [17]. Οπωσδήποτε όμως, οι εξαιρέσεις που προβλέπει η αυστριακή νομοθεσία είναι εξαιρετικά περιορισμένου εύρους.

38. Επομένως, καταλήγω ότι η απαγόρευση απασχολήσεως γυναικών στα ορυχεία δεν καλύπτεται από την εξαίρεση του άρθρου 2, παράγραφος 3, της οδηγίας.

Η Σύμβαση της ΔΟΕ

39. Η Αυστρία ισχυρίζεται ότι οι περιορισμοί όσον αφορά την απασχόληση των γυναικών δικαιολογούνται με βάση τις διεθνείς νομικές υποχρεώσεις της που απορρέουν από τη Σύμβαση αριθ. 45 της ΔΟΕ η οποία, ως προγενέστερη της προσχωρήσεως της Αυστρίας στη Συνθήκη ΕΚ, εξακολουθεί να τη δεσμεύει δυνάμει του άρθρου 307 ΕΚ.

40. Η πρώτη παράγραφος του άρθρου 307 ΕΚ ορίζει ότι τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από συμβάσεις συναφθείσες προ της θέσεως σε ισχύ της Συνθήκης μεταξύ ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών, αφενός, και μεταξύ ενός ή περισσοτέρων χωρών μη μελών, αφετέρου, δεν θίγονται από τις διατάξεις της Συνθήκης. Το άρθρο 307 ΕΚ έχει γενική ισχύ και εφαρμόζεται επί πάσης διεθνούς συμβάσεως, ανεξαρτήτως αντικειμένου, η οποία μπορεί να επηρεάσει την εφαρμογή της Συνθήκης [18].

41. Η Αυστρία υποστηρίζει ότι, με βάση τη διάταξη αυτή όπως έχει ερμηνευθεί από το Δικαστήριο [19], τα κράτη μέλη δεν υποχρεούνται να εφαρμόζουν το κοινοτικό δίκαιο οσάκις αυτό δεν συμβιβάζεται με τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από διεθνή

16 — Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Sir Gordon Slynn, που αναπτύχθηκαν στις 29 Σεπτεμβρίου 1988, στην υπόθεση 312/86 (απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 1988, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 1988, σ. 6315, συγκεκριμένα σ. 6327 και 6328).

17 — Απόφαση Stoeckel, υποσημείωση 13, ανωτέρω, σκέψη 19.

18 — Αποφάσεις της 14ης Οκτωβρίου 1980, 812/79, Burgoa (Συλλογή τόμος 1980/ΙΙΙ, σ. 71), και της 4ης Ιουλίου 2000, C-84/98, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας (Συλλογή 2000, σ. I-5215, σκέψη 52).

19 — Απόφαση Levy, υποσημείωση 13, ανωτέρω.

συνθήκη ή σύμβαση που έχει συναφθεί με τρίτες χώρες πριν από την προσχώρησή τους στην Συνθήκη ΕΚ. Επικαλείται, ιδίως, τις αποφάσεις του Δικαστηρίου Levy [20] και Minne [21], προκειμένου να θεμελιώσει τον ισχυρισμό της ότι η απαγόρευση απασχολήσεως γυναικών επιτρέπεται δυνάμει το άρθρου 307 ΕΚ.

42. Στο πλαίσιο των υποθέσεων αυτών, τέθηκε το ζήτημα αν η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως απέκλειε τη δυνατότητα των κρατών μελών να απαγορεύουν τη νυχτερινή εργασία των γυναικών στην περίπτωση που μία άλλη σύμβαση της ΔΟΕ, προγενέστερη της Συνθήκης, επέβαλλε τη θέσπιση τέτοιας απαγορεύσεως. Το Δικαστήριο έκρινε κατ' ουσίαν ότι, μολονότι μια τέτοια απαγόρευση προσέκρουε στην αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, η οδηγία δεν μπορούσε να εφαρμοστεί στον βαθμό που οι εθνικές διατάξεις θεσπίστηκαν προκειμένου να εξασφαλιστεί η τήρηση εκ μέρους του κράτους μέλους υποχρεώσεων που απέρρεαν από διεθνή συμφωνία κατά την έννοια το άρθρου 307 ΕΚ.

43. Ωστόσο, η Επιτροπή επικαλείται τη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 307 ΕΚ, η οποία επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να λαμβάνουν όλα τα ενδεδειγμένα μέτρα προς εξάλειψη των ασυμβιβάστων πτυχών μεταξύ τέτοιων συμβάσεων και της Συνθήκης, υποστηρίζει δε ότι η Αυστρία θα έπρεπε να είχε καταγγείλει τη Σύμβαση αριθ. 45 στις 30 Μαΐου 1997, κάνοντας χρήση του άρθρου 7 [22].

44. Τόσο η υπόθεση Levy όσο και η υπόθεση Minne υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο με αιτήσεις για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως. Σε καμία από τις δύο περιπτώσεις δεν ζήτησε το παραπέμπον δικαστήριο διευκρινίσεις σχετικά με το περιεχόμενο της δευτέρας παραγράφου του άρθρου 307. Ούτε τέθηκε τέτοιο ζήτημα από τα μέρη που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, μολονότι στην υπόθεση Minne το Δικαστήριο επισήμανε ότι το εμπλεκόμενο κράτος μέλος (Βέλγιο) είχε καταγγείλει την οικεία σύμβαση [23].

45. Αντίθετα, στην παρούσα υπόθεση, ζητήθηκε από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι η Αυστρία παραβίασε το κοινοτικό δίκαιο. Έχω ήδη διατυπώσει την άποψη ότι η κανονιστική απόφαση του 2001 αντίκειται πράγματι στην οδηγία. Προκειμένου να κριθεί αν η Αυστρία δικαιούται, όπως ισχυρίζεται, να επικαλεστεί το άρθρο 307 ΕΚ για να δικαιολογήσει τη νομοθεσία της, επιβάλλεται να κριθεί αν, κατά τα οριζόμενα στη δεύτερη παράγραφο της εν λόγω διατάξεως, έχει λάβει όλα τα ενδεδειγμένα μέτρα προκειμένου να εξαλείψει τις ασυμβίβαστες πτυχές μεταξύ της νομοθεσίας αυτής

20 — Βλ. υποσημείωση 13, ανωτέρω.

21 — Απόφαση της 3ης Φεβρουαρίου 1994, C-13/93 (Συλλογή 1994, σ. I-371).

22 — Παρατίθεται στο σημείο 8, ανωτέρω.

23 — Βλ. σκέψη 15.

και των υποχρεώσεών της που απορρέουν από το κοινοτικό δίκαιο. Το ζήτημα αυτό τέθηκε περαιτέρω και από τους διαδίκους. Αν το Δικαστήριο κρίνει ότι η Αυστρία θα μπορούσε να έχει εξαλείψει το ασυμβίβαστο μεταξύ των εθνικών διατάξεων και της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας, αλλά δεν το έπραξε, η Αυστρία δεν θα μπορεί πλέον να στηριχθεί στο άρθρο 307 ΕΚ.

46. Στην απόφαση του Δικαστηρίου επί της υποθέσεως Επιτροπή κατά Πορτογαλίας [24], εξετάζεται ρητώς το πρόβλημα που αντιμετωπίζει ένα κράτος μέλος στην περίπτωση συγκρούσεως των υποχρεώσεών του που απορρέουν από το διεθνές δίκαιο και των υποχρεώσεών του που απορρέουν από το κοινοτικό δίκαιο. Στην εν λόγω υπόθεση, το Δικαστήριο έκρινε ότι, μολονότι στο πλαίσιο του άρθρου 307 ΕΚ, τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα επιλογής των προσφόρων μέσων που θα χρησιμοποιήσουν, υπέχουν ωστόσο υποχρέωση εξαλείψεως του ασυμβιβάστου που υφίσταται μεταξύ προκοινοτικής συμβάσεως και της Συνθήκης ΕΚ. Συνεπώς, αν ένα κράτος μέλος συναντά δυσκολίες καθιστώσες αδύνατη την τροποποίηση ορισμένης συμφωνίας, δεν μπορεί να αποκλειστεί η υποχρέωση καταγγελίας της συμφωνίας αυτής [25]. Το Δικαστήριο κατέληξε ότι η Πορτογαλία, μη έχοντας καταγγείλει ούτε προσαρμόσει την επίδικη συμφωνία με τρίτη χώρα η οποία δεν συμβιβαζόταν με την κοινοτική νομοθεσία, παρέβη τις υποχρεώσεις της που υπείχε από τον κανονισμό αυτό [26].

47. Επομένως, η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 307 ΕΚ, όπως προκύπτει από το γράμμα της, καλύπτει περιπτώσεις κατά τις οποίες μια σύμβαση μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο νέας διαπραγματεύσεως μεταξύ των συμβαλλομένων μερών ή να καταγγελθεί μονομερώς σύμφωνα με τους όρους της. Όσον αφορά την παρούσα υπόθεση, επισημαίνεται ότι 13 συμβαλλόμενα μέρη, στα οποία συμπεριλαμβάνονται έξι κράτη μέλη [27], έχουν ήδη καταγγείλει τη Σύμβαση αριθ. 45 της ΔΟΕ. Τα περισσότερα από τα εν λόγω συμβαλλόμενα μέρη προέβαλαν ως λόγο της καταγγελίας αυτής το γεγονός ότι η σύμβαση δεν συμβιβάζεται με την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ ανδρών και γυναικών. Επιπλέον, το 1996, το διοικητικό συμβούλιο της ΔΟΕ κάλεσε τα κράτη που υπέγραψαν τη Σύμβαση αριθ. 45 της ΔΟΕ να εξετάσουν το ενδεχόμενο να κυρώσουν τη σύμβαση αριθ. 176 του 1995, σχετικά με την Ασφάλεια και την Υγεία στα Ορυχεία και Μεταλλεία, την οποία περιγράφει ως την «επιτομή των σύγχρονων προδιαγραφών στο τομέα αυτόν [η οποία] στην πράξη καλύπτει το πεδίο της συμβάσεως αριθ. 45» και, ίσως, και την καταγγελία της Συμβάσεως αριθ. 45 [28]. Η Σύμβαση αριθ. 176 ισχύει επί ίσοις όροις για τους άνδρες και για τις γυναίκες.

48. Κατά συνέπεια, υπό συνθήκες σαν αυτές της εξεταζομένης περιπτώσεως, όπου η Αυστρία είχε την ευκαιρία να καταγγείλει

24 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 18 ανωτέρω.

25 — Σκέψη 58.

26 — Σκέψη 61.

27 — Η Φινλανδία, η Ιρλανδία, το Λουξεμβούργο, οι Κάτω Χώρες, η Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

28 — Βλ. τις εκθέσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της ΔΟΕ, ενόψει της 267ης Συνόδου (Νοέμβριος 1996), GB.267/LILS/WP/PRS/2, της 268ης Συνόδου (Μάρτιος 1997), GB.268/LILS/WP/PRS/2, της 270ής Συνόδου (Νοέμβριος 1997), GB.270/15, και της 274ης Συνόδου (Μάρτιος 1999), GB.274/LILS/WP/PRS/1 (που παρατίθεται στην ιστοσελίδα της ΔΟΕ: www.ilo.org).

νομίμως τη Σύμβαση αριθ. 45 της ΔΟΕ κατά το δωδεκάμηνο που άρχισε στις 30 Μαΐου 1997[29] και, με τον τρόπο αυτό, να εξασφαλίσει την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών σύμφωνα με την οδηγία όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση στον τομέα της υπόγειας εξορύξεως μετάλλων, η Αυστρία δεν δικαιούται να επικαλείται στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας την πρώτη παράγραφο του άρθρου 307 ΕΚ για να δικαιολογήσει τη διατήρηση σε ισχύ εθνικών διατάξεων που δεν συμβιβάζονται με την οδηγία.

49. Ωστόσο, η Αυστρία υποστηρίζει ότι δεν ήταν σε θέση να γνωρίζει εγκαίρως, ώστε να μπορέσει να καταγγείλει τη Σύμβαση αριθ. 45 της ΔΟΕ, ότι η νομοθεσία της προσέκρουε στο κοινοτικό δίκαιο ή ότι η Επιτροπή θεωρούσε τις επίμαχες διατάξεις αντίθετες προς το κοινοτικό δίκαιο, δεδομένου ότι το πρώτο έγγραφο της Επιτροπής επί του θέματος αυτού της απεστάλη τον Σεπτέμβριο του 1998.

50. Το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Όπως προανέφερα[30], η οδηγία άρχισε να ισχύει στην Αυστρία από της θέσεως σε εφαρμογή της Συμφωνίας περί ΕΟΧ, την 1η Ιανουαρίου 1994, κατά δε το κοινοτικό δίκαιο, η Αυστρία είχε την υποχρέωση να θέσει σε εφαρμογή την οδηγία από την 1η Ιανουαρίου 1995. Επομένως, η Αυστρία ήταν υποχρεωμένη, βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας, να καταργήσει το συντομότερο δυνατόν όλες τις νομοθετικές ρυθμίσεις που αντέκειντο στην αρχή της ίσης μεταχειρίσεως και η ημερομηνία της αποστολής οιουδήποτε εγγράφου της Επιτροπής ουδεμία επιρροή ασκεί στο πλαίσιο αυτό.

51. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι η Αυστρία δεν μπορεί να επικαλεστεί τη Σύμβαση αριθ. 45 της ΔΟΕ για να δικαιολογήσει, στο πλαίσιο της παρούσης δίκης, τη μη τήρηση των υποχρεώσεών της εκ της οδηγίας.

Η απαγόρευση απασχολήσεως γυναικών σε εργασίες που διεξάγονται υπό υψηλή ατμοσφαιρική πίεση και υποβρυχίως

52. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η απαγόρευση απασχολήσεως γυναικών σε εργασίες που πραγματοποιούνται υπό υψηλή ατμοσφαιρική πίεση καθώς και απασχολήσεως γυναικών ως δυτών, που περιέχεται στα άρθρα 8 και 31 του νόμου του 1973, αντίκειται στο κοινοτικό δίκαιο.

53. Η Αυστρία αντιτείνει ότι η απαγόρευση αυτή ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της οδηγίας και, ειδικότερα, δικαιολογείται για τους ίδιους λόγους που δικαιολογούν την

29 — Βλ. άρθρο 7 της Συμβάσεως που παρατίθεται στο σημείο 8, ανωτέρω.

30 — Βλ. σημείο 4, ανωτέρω.

απαγόρευση απασχολήσεως γυναικών σε ορυχεία και μεταλλεία, δηλαδή, λόγω του σωματικά επίπονου χαρακτήρα της εργασίας καθώς και των πιο περιορισμένων σωματικών δυνατοτήτων των γυναικών, όσον αφορά παραδείγματος χάρη την αναπνευστική λειτουργία.

54. Είναι γεγονός ότι, όπως η εργασία στον τομέα της εξορύξεως μετάλλων, οι δραστηριότητες τις οποίες αφορά η αυστριακή νομοθεσία ενδέχεται να συνεπάγονται έντονη σωματική προσπάθεια για τον εργαζόμενο. Δεδομένου, ωστόσο, ότι η Αυστρία δεν προσκόμισε κάποιο αποδεικτικό στοιχείο από το οποίο να προκύπτει ότι η εργασία αυτού του είδους συνεπάγεται κινδύνους που έχουν διαφορετικές συνέπειες για τους άνδρες και για τις γυναίκες ή κινδύνους που προσιδιάζουν στις γυναίκες και κατά των οποίων οι γυναίκες χρήζουν ιδιαίτερης προστασίας κατά της έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 3, της οδηγίας, το γεγονός αυτό δεν μπορεί να δικαιολογήσει αποκλεισμό όλων των γυναικών από την άσκηση των εν λόγω δραστηριοτήτων [31].

55. Το γεγονός ότι η απαγόρευση απασχολήσεως γυναικών υπό υψηλή ατμοσφαιρική πίεση συνοδεύεται από δύο περιορισμένης εκτάσεως εξαιρέσεις (σε αντίθεση με τη γενική απαγόρευση απασχολήσεως γυναικών σε δραστηριότητες που συνεπάγονται καταδύσεις, από την οποία δεν προβλέπεται καμία εξαίρεση) δεν την καθιστά σύμφωνη με την οδηγία. Πρώτον, το Δικαστήριο έχει καταστήσει σαφές ότι η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως δεν επιτρέπει τον γενικό αποκλεισμό των γυναικών από συγκεκριμένους τύπους απασχολήσεως, έστω και αν προβλέπονται εξαιρέσεις, όταν δεν ισχύει ανάλογη απαγόρευση και για τους άνδρες [32]. Δεύτερον, είναι σε κάθε περίπτωση σαφές ότι οι εξαιρέσεις δεν δικαιολογούνται αντικειμενικά κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 3, καθότι επιτρέπουν στις γυναίκες να εκτελούν σε συνθήκες υψηλής ατμοσφαιρικής πιέσεως μόνο εποπτικά καθήκοντα ή εργασίες που δεν συνεπάγονται ιδιαίτερη σωματική καταπόνηση. Κατά συνέπεια, δεν εμπίπτουν στην κατηγορία των εξαιρέσεων που συνδέονται με την εγκυμοσύνη ή τη μητρότητα στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 2, παράγραφος 3.

56. Θεωρώ, επομένως, ότι η απαγόρευση απασχολήσεως γυναικών σε θέσεις που συνεπάγονται εργασία υπό υψηλή ατμοσφαιρική πίεση και την πραγματοποίηση καταδύσεων δεν συμβιβάζεται με την οδηγία.

31 — Βλ. σημεία 33 έως 36, ανωτέρω.

32 — Απόφαση Stoeckel, υποσημείωση 13 ανωτέρω , σκέψη 19.

Συμπέρασμα

57. Φρονώ, επομένως, ότι το Δικαστήριο πρέπει:

1) να διαπιστώσει ότι η Δημοκρατία της Αυστρίας, διατηρώντας σε ισχύ τα άρθρα 8 και 31 της κανονιστικής αποφάσεως του 1973, σχετικά με την εργασία υπό υψηλή ατμοσφαιρική πίεση και υποβρυχίως, και θεσπίζοντας τα άρθρα 2 και 4 της κανονιστικής αποφάσεως του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Οικονομίας και Εργασίας, της 4ης Οκτωβρίου 2001, σχετικά με τις απαγορεύσεις και τους περιορισμούς στην απασχόληση των γυναικών, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 2 και 3 της οδηγίας 76/207/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 9ης Φεβρουαρίου 1976, περί της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ ανδρών και γυναικών, όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση, την επαγγελματική εκπαίδευση και προώθηση και τις συνθήκες εργασίας,

2) να καταδικάσει τη Δημοκρατία της Αυστρίας στα δικαστικά έξοδα.